

Nr 112.

Av herr **Thorsson**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utackorderande av kavalleriets för tjänsten icke behövliga hästar m. m.

Beträffande förslagsanslaget å fjärde huvudtiteln till furagering av arméns hästar, såvitt detsamma angår kavalleriets stamhästar, får jag härmed göra följande hemställan.

Enligt 1901 års härordning skola arméns sex fördelningskavalleriregementen vardera hava 600 hästar och de två till kavallerifördelningen hörande stora regementena vardera 1,200 hästar. Sistnämnda två regementens hästantal uppgår för närvarande till 1,000 vid vardera, varemot alla de mindre regementena anses hava sitt i härordningen bestämda antal hästar fyllt; dock beräknas ännu rusthållshästar till ett sammanlagt antal av 45 förekomma vid tre av dessa regementen under 1914.

Enligt förslaget till härordningen kunde icke alla ett regementes hästar året om tagas i anspråk för den dagliga tjänsten. Från och med 1908, då den förlängda övningstiden i sin helhet började tillämpas vid kavalleriet, komme de hästar, som bleve avsedda för de värnpliktiga, som skulle fullgöra sin andra repetitionsövning, icke att tagas i bruk mer än 42 dagar om året. Fråga uppstode alltså, huru dessa hästar under den övriga tiden skulle omhändertagas, och man hade då att välja mellan en utackordering av dem till fodervärdar och en uppställning och utfodring av dem i depå. Ur militär synpunkt vore ett depåsystem att förorda, enär befälet därigenom bleve i tillfälle att bestämma hästarnas arbete och sysselsättning och att dagligen övervaka deras skötsel och vård. Till följd härav skulle hästarna komma att längre stanna i tjänst samt följaktligen en minskad omsättning vara att förvänta, en minskning, som torde kunna beräknas till åtminstone 1 %. Med hänsyn till mobilisering vore depåsystemet icke förenat med de

olägenheter och den tidsutdräkt, som vidlådde utackorderingssystemet. Slutligen vore de årliga kostnaderna vid depåsystem lägre, vilket skulle framgå av en uppgjord tablå.

Beträffande utackorderingssystemet anfördes i förslaget till härordningen, att detsamma visserligen praktiserats i Skåne vid de därstädes förlagda kavalleriregementena, därvid det i allmänhet visat sig möjligt att erhålla goda fodervärdar, ehuru exempel på motsatsen ingalunda saknats. Vid det i Umeå förlagda kavalleriregementet torde en utackordering näppeligen låta sig göra, och beträffande de övriga kavalleriregementena hade man icke någon erfarenhet att stödja sig på.

På grund av sålunda i korthet relaterats hemställdes i förslaget till 1901 års härordning, att man vid kavalleriets organisation och uti de för ändamålet erforderliga beräkningarna måtte utgå ifrån, att de kavalleriet tillhöriga hästar, som icke vore i tjänstgöring mellan de årliga repetitionsövningarna, skulle uppställas i depå vid regementena och utfodras med en till 80 % förminskad ration. Möjligheten att vid de i Skåne förlagda regementena tillämpa utackorderingssystemet funnes ju alltid kvar och kunde sålunda i händelse av behov tagas i anspråk.

I propositionen angående härordningen till 1901 års riksdag anförde chefen för lantförsvarsdepartementet:

»Då kavalleriets värde i högst väsentlig grad är beroende på dugliga och i kraft varande hästar, har jag intet att erinra mot regementsvis ordnade depåer för uppställning av hästar, som icke äro i ordinarie tjänst, ehuru väl såsom chefen för generalstaben anmärker, utackorderingssystemet bör vid behov kunna tillgripas.»

Det särskilda utskott, som vid 1901 års riksdag behandlade härordningsfrågan gjorde ej något uttalande i fråga om användningen av kavalleriets hästar under tiden mellan de årliga repetitionsövningarna. Ej heller vid härordningsfrågans behandling i riksdagen yttrades något därutinnan.

Genom brev den 1 november 1901 föreskrev Kungl. Maj:t, att kronan tillhöriga hästar, vilka icke äro till tjänstgöring uttagna, i allmänhet skola mellan repetitionsövningarna uppställas i depå, samt att hästar, vilka icke uppställas i depå, finge utackorderas till enskilda personer mot ersättning av högst tio kronor i månaden för varje häst.

Efter 1901 lära några kronans kavallerihästar icke hava varit utackorderade till fodervärdar, ej ens i Skåne, ehuru sådant ställdes i utsikt i härordningsförslaget. Vid sådant förhållande borde nu ifrågasvarande anslag såvitt detsamma angår de i depå uppställda hästarna,

beräknas efter 80 öre för varje utfodringsdag. Varken i de senare årens eller innevarande års statsverksproposition har dock så ägt rum. Alltsedan 1909 har depåutfodring beräknats endast för de två stora kavalleriregementena. Därförinnan beräknades dylik utfodring under några år jämväl för Norrlands dragonregemente.

Därest man vid beräkning av antalet underhålls- och tjänstgöringsdagar för kavalleriets hästar år 1914 (se bilagan Nr 69 vid statsverksprop. fjärde huvudtiteln), utgår från de i 1901 års härordning angivna grunderna och därvid antager, att ett femskvadronsregemente under tiden mellan de årliga repetitionsövningarna icke behöver för tjänsten mera än 450 hästar, och flera lära icke behövas, samt att övriga 150 hästar uppställas i depå under 308 dagar på året, kommer man till det resultatet, att av de i bilagan Nr 69 upptagna hästtjänstgöringsdagarna 256,872 böra överföras till kolumnen »underhållsdagar i depå». Då en tjänstgöringsdag i furageringshänseende beräknas kosta en krona, men en underhållsdag i depå endast 80 öre, finner man alltså, att furageringsanslaget, såvitt detsamma angår kavalleriet, har beräknats för högt med i runt tal 51,375 kronor. Emellertid lära en del kavallerihästar under tiden mellan repetitionsövningarna begagnas vid vissa skolor, kurser m. m. Därest nu dessa hästar nödvändigtvis böra uttagas så, att antalet hästar, som kunna uppställas i depå, minskas, skulle därav följa att berörda antal depådagar jämväl måste minskas. Denna minskning lär dock högt taget icke kunna uppgå till mera än 20,000 dagar.

Emellertid skulle det bliva för statsverket fördelaktigare, om de hästar, som skulle uppställas i depå, kunde utackorderas till fodervärdar. Härav skulle följa två högst väsentliga fördelar. Dels befrias truppförbanden från skötseln av ett stort antal hästar under nästan hela året, vilket givetvis har ganska stor betydelse för manskapets utbildning och övningar, och dels framför allt kunna utgifterna för vård och utfodring av arméns kavallerihästar nedbringas med rätt avsevärda belopp.

Under de 42 dagar på hösten, som förflyta mellan repetitionsövningarnas slut och beväringsskolorns början, skola ett kavalleriregementes alla hästar, med undantag av de få som kommenderas till skolor och kurser, ryktas, rastas och i övrigt skötas av det fast anställda manskapet. Då hästarna vid denna tid äro tre ja kanske fyra gånger flera än det manskap, som skall sköta dem, torde det vara tydligt, att mycken tid ej blir över för manskapets utbildning. I och med beväringsskolorns början blir ju tillgången på hästvärdande manskap större, men under hela den tid, 281 dagar, skolan pågår, äro dock

de hästar, som skola ha vård och skötsel, åtskilliga flera än det manskap, som därmed kan sysselsättas. Det torde ej kunna förnekas, att detta är en olägenhet, som inverkar menligt på manskapets utbildning. Det kan därför sättas i fråga, huruvida icke olägenheterna av att å ett regemente hava inne betydligt flera hästar än som erfordras för att göra befintligt manskap beridet äro så stora, att de i och för sig utgöra tillräckligt skäl att utackordera de icke för den dagliga tjänsten erforderliga hästarna, oavsett om genom utackorderingen för statsverket uppkommer besparing i utgifterna för furagering eller icke.

De berörda olägenheterna erkännas också från militärt håll. Till bevis härom tillåter jag mig åberopa, vad kavalleriinspektören, prins Carl, samt chefen för Norrlands dragonregemente härutinnan anföra uti av dem avgivna yttranden över en av civilkommissionen hos Kungl. Maj:t i dec. 1911 gjord hemställan om remonteringen m. m.

Kavalleriinspektören anför på tal om lösning av hästskötarfrågan vid kavalleriet följande:

»Särskilt under oktober och november månader, då de värnpliktiga för året lämnat tjänsten och den nya årsklassen antingen ännu icke inställt sig eller saknar även den allra nödvändigaste utbildning, komme den av kommissionen förordade anordningen att medföra de allra största svårigheter med hänsyn till vården av statens dyrbara hästmateriel.

Redan för närvarande förorsakar skötseln och motionerandet av 120 hästar med en även för all övrig tjänst avsedd personal av i oktober månad allenast omkring 50 man skvadroncheferna stora bekymmer. Och ännu värre lär det bli, sedan antalet samtidigt inkallade »icke vapenföra» genom den nyligen antagna ändringen i värnpliktslagen blivit så avsevärt reducerat. Blev nu kavalleriet betungat med ytterligare hästvård, kommer tillståndet vid vissa truppförband särskilt på senhösten att hart när varda olidligt.»

Chefen för Norrlands dragonregemente yttrar sig på ungefär enahanda sätt.

De olägenheter, som från militär synpunkt skulle vidlåda utackorderingssystemet, kunna helt säkert undvikas, därest vederbörande befäl intresserar sig för saken och söker genomföra densamma på bästa sätt. Genom lämpliga kontraktsbestämmelser böra dessutom garantier kunna skapas för att hästarna icke försämras under utackorderingen. För öfrigt är att märka, att systemet, då det förut praktiserades i Skåne, enligt vad militära myndigheter själva vitsordat, i allmänhet gav ett gott resultat. Giltiga skäl för antagande att systemet icke skulle kunna med fördel tillämpas i övriga delar av landet, torde saknas.

I anledning av den som mig synes högst onödiga och onyttiga utgift, som således under flera år ägt rum fortfarande äger rum å fjärde huvudtitelns furageringsanslag och då berörda anslag bör beräknas efter de i 1901 års härordning angivna grunderna, vilka böra förändras först efter det riksdagen på *uttrycklig* hemställan därom uttalat sig, får jag hemställa:

dels att Riksdagen måtte i skrivelse anhålla att Kungl. Maj:t ville oförtövat gå i författning om att kavalleriets mellan de årliga repetitionsövningarna för tjänsten icke behövliga hästar utackorderas till fodervärdar och

dels att Riksdagen måtte vidtaga sådan rättelse i beräkningen av furageringsanslaget, att detsamma, vad kavalleriet angår, nedsättes med det belopp, som motsvarar här ovan angivna antal underhållsdagar i depå, eller 51,375 kronor.

Stockholm den 25 januari 1913.

F. W. Thorsson.

Nr 113.

Av herr **Thorsson**, med förslag att Riksdagen må besluta att det för vissa truppförband fastställda antalet hästlejningsdagar ej må överskridas.

I 1911 års statsverksproposition beräknades under anslaget »*lega av hästar* för artilleriets, ingenjörtrupperna och trängens exercis för år 1912» följande antal lejningsdagar, för artilleriet 116,260, för ingenjörtrupperna 29,962 och för trängen 11,040 eller tillsammans 157,262 lejningsdagar à 4 kr. pr. dag = 629,048 kronor. Samma *dagantal* för *lejda hästar* lades även till grund för beräkningarna av munderingsanslaget, arméns sjuk- och veterinärvård, samt furageringsanslaget.

Ett överskridande av det antal lejningsdagar, som fastställts i den kungl. prop., inverkar även på de övriga här nämnda anslagen och särskilt blir furageringsanslaget utsatt för påkänningar.